

Várpalota, Thury-vár

1. útvonal:

Várpalota – Zirc – Bakonybél

„Itt vagyon kezdődése Veszprém vármegyének” – írta útleírásában Oláh János prédikátor az 1800-as években Palotáról. Történelmi és kulturális örökségünk nyomában tett barangolásunkat kezdjük mi is **Várpalotán**.

A város neve egyben utal legismertebb látnivalójára, a **Thury-várra**. A szabályos alaprajzú, valaha négy saroktoronyos erődítmény a település központjában áll. A XIV. századi palotát a XV–XVI. században többször átépítették. A törökök hadjárataival szemben Thury György várkapitány hőiesen tartotta a végvárat, emléket az erősség mai neve is őrzi. A Rákóczi szabadságharc idején fontos kuruc erődítmény volt. Ma két saroktorony vigyázza a várat, amely helyet ad a *Magyar Végyészeti Múzeumnak* és a *szénbányászat emlékét őrző gyűjteménynek*.

A város másik nevezetessége a Kastélydombon álló, a XVIII. században épült **Zichy kastély**, amelyet az 1860-as években Ybl Miklós tervei alapján átépítettek. Az épület ad otthont a várost és környékét bemutató *Várostörténeti kiállításnak*. A *Trianon Múzeumban* a történelmi Magyarország vármegyéit és városait bemutató térkép- és fotógyűjtemény, makettek tekinthetők meg. A központban található egykori klasszicista *Zsinagóga* épületében a *Nagy Gyula Galéria* látható.

A Jó Szerencsét Múvelődési Központot díszítik Ferenczy Noémi műhelyének alkotásai: négy nagyméretű gobelin. Az épület előtt Krúdy Gyulát ábrázoló szobor, a Városi

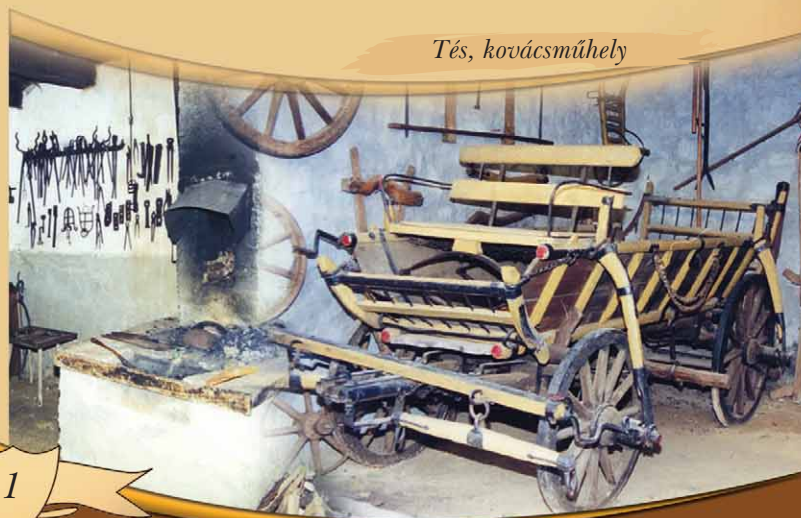
Veszprém megye gazdag örökséggel büszkélkedhet. Az őskortól a közelmúltig őrziünk történelmi emlékeket, és kincsként becsüljük a művészetek, hagyományok világából ránk maradt értékeket. Várak, templomok, műemléki épületek, szobrok, emléktáblák hordozzák a múlt üzenetét. Akik bejárják ajánlott útvonalainkat, megfejtethetik ezeket az üzeneteket, és részesei lehetnek e becses történelmi és kulturális örökségnek. Az útvonalak a földrajzi sajátosságokat és a kialakult hagyományokat követik, de természetesen a kirándulásra szánt idő és érdeklődési kör szerint összevonhatók vagy átalakíthatók. A fő útvonalak mellett kitérőket, felfedezésre méltó látnivalókat ajánlunk. Induljanak hát és keressék fel Veszprém megye történelmi és kulturális emlékeit!

Könyvtár (Szent István u.) falán emléktábla jelzi az író kötődését: édesapja Várpalotán született.

A Jókai utcai, műemlékvédelem alatt álló paraszbarokk tornácos épületben található *Helytörténeti Gyűjtemény* az itt élők használati tárgyait, az iparvidék múltját mutatja be.

A várostól mintegy négy kilométerre található *Bátorkő vára* (Pusztapalota) a hagyomány szerint Mátyás király vadászkastélya volt. A vár feltehetően a XIII. században épült, és a török hódoltság idején pusztult el, a lakótorony romjai azonban ma is láthatóak.

Inota felől, a 8-as főút mellett balra található *halomsírok* a római kort idézik, a katolikus templom gótikus szentélye és a freskók az Árpád-korból maradtak ránk. Várpalotától északi irányban, egy fennsíkon terül el **Tés**. A táj adottságát, az állandóan fújó szelet kihasználva a XX. század elején négy malom őrölte a környéken termett gabonát, közülük kettő ma is áll.

Tés, kovácsműhely

Berhida, katolikus templom

Az országban egyedül itt látható holland típusú, forogható tetőszerkezetű, hatlapátos **szélmalom** ipartörténeti ritkaság. A Dunántúl utolsó működőképes szélmalmai múzeumként várják az érdeklődőket.

A szomszédságukban található *kovácsműhelyben* megismerhetjük a helyi bognár- és kovácsmesterek munkáját.

A Gaja-patak völgyében fekszik **Jásd**. A település az újkőkori, kelta és római eredetű leletek tanúsága szerint már az őskorban és az ókorban is lakott hely volt. A XII. század közepén épült bencés apátság romjainak tövében a Zichyek Szűz Mária-kápolnát emeltek a forrás mellé. A néphit a *Szentkútnak* csodatévő, gyógyító erőt tulajdonít, a középkorban hazánk egyik virágzó szent helye volt, és ma is a Bakony egyik leglátogatottabb búcsújáróhelye.

Berhida neve először egy 1082-es birtoklevélben szerepel, templomáról már az 1300-as években említést tesznek. A főtéren álló katolikus *templomot* az 1700-as évek második felében építették át. A szentély freskóit (Szentháromság, Szent László) Johann Ignaz Cymbal, a kiváló bécsi művész, a barokk mestere festette. A XIII. sz. végén a XIV. sz. elején épült „kis templom” különlegessége, hogy tetőszerkezetét falazták, faanyagot nem tartalmaz, hasonló műemlék egyedül Franciaországban látható.

Már a 8. sz. főútról különleges látványt nyújt **Öskü** nevezetessége, az Árpád-kori faszindelyes kupolájú **herék templom**. A Pannóniát átszelő római hadiutat, a Via Magna-t vigyázó őrtorony alapjaira az Árpád-korban templomot, köréje várat építettek. A törökök a várat lerombolták, csupán néhány oszlopdarab emlékeztet a hajdani erődítményre.

A település általános iskolájának falán emléktábla jelzi, hogy az épületben született Tasner Antal, aki gróf Széchenyi István, reformkori politikus személyi titkára, hűséges segítője volt, akire a „legnagyobb magyar” az emlékiratait hagyományozta.

Hajmáskér és környéke az elmúlt századokban katonai célokat szolgált: itt működött az Osztrák-Magyar Monarchia legnagyobb lötere és lövész kiképző tábora. A hatalmas, több épületből álló katonai bázist 1990-ig a szovjet hadsereg használta. A kivonuláskor az első szovjet katonai szerelvény Hajmáskérről indult végleg vissza Oroszországba. **Sóly** legmagasabb pontját díszíti a 150 éves tölgyfából faragott, István király emlékét idéző 13 m magas *Szent Kard*. A helyi hagyomány szerint itt, a Séd völgyében, Sóly és Királyszentistván között zajlott le 997-ben a történelmi jelentőségű csata: István fejedelem legyőzte az ellene lázadó Koppány vezért, ami lehetővé tette a magyar állam és a keresztény egyház megszervezését. A győzelem emlékére István király *kápolnát* építtetett. E kápolnát a mai református templom falai foglalják magukban. A templom hazánk legrégebb falusi műemlék temploma. A községtől mintegy 500 méterre, a Séd partján ipartörténeti ritkaság, egy *papírmalom* romjai láthatók.

A Bakony felé, Zirc irányába haladva érintjük **Eplény** települést, a téli sportközpontot, ahol a Bakony sí- és szánkópályája található.

A Bakony fővárosaként is emlegetett **Zircet**, az ország legmagasabban fekvő kisvárosát a III. Béla király hívására Franciaországból érkező ciszterci szerzetesek alapították 1182-ben. A középkori *apátságból* csupán a templom egyik pillérkötege maradt meg, rajta Szent Imre herceg barokk kori szobra áll.

Sóly, Szent Kard

Zirc, Apátság

A mai barokk stílusú *ciszterci templomot* a XVIII. században építették, az oltárkép – Mária mennybemenetele – Franz Anton Maulbertsch, neves osztrák festő alkotása. A barokk kori rendház 1732-ben készült el, több, mint száz évvel később azonban klasszicista stílusban átépítették. Az épület ad otthont a *Reguly Antal Műemlékkönyvtárnak*: a ciszterciek által gyűjtött 65 000 kötetes állomány könyv- és folyóirat ritkaságokat, páratlan értékű ősnymtatványokat őriz. A könyvtár berendezése, a helyi asztalosmesterek által a Bakony fafajtáiból faragott intarziás bútorzata és a terem dongaboltozata maga is műemlék. Az épületegyüttesben található *Bakonyi Természettudományi Múzeum* – hazánk egyetlen vidéki természettudományi szakmúzeuma – a hegység növény- és állatvilágát mutatja be.

Az apátság melletti, ciszterciek által alapított 20 hektáros *Arborétumban* a világ minden részéről telepített növénykülönlegességek között több száz éves példányokban is gyönyörködhetünk.

Reguly Antal szülőházában kapott helyet a magyarságtudató nyelvtudós életútját és munkásságát ismertető, valamint a Magas-Bakony helytörténeti és *néprajzi emlékeit* bemutató múzeum. Különböző használati eszközök, az ügyes kezű mesterek munkái őrzik a bakonyi paraszti élet örökségét. Az udvarban népi kismesterségeket bemutató és oktató műhelyeket alakítottak ki.

A Dunántúlon egyedülálló agrárműszaki gyűjteményt, az 1800-as évektől használatos erő- és munkagépeket, európai és hazai ritkaságokat láthatunk a *Mezőgazdasági Gépmúzeumban*.

Zircről északi irányba továbbhaladva, a Veszprém-Győr közötti út mentén **Cseszneken** magasodik a Dunántúl egyik legfestőibb *várromja*.

A várat Cseszneki Jakab kezdte építeni a tatárjárás után, később a Csák nemzetség birtokolta.

Virágkora a XV. századra tehető, amikor a Garai család impozáns lovagvárrá építette át az addig alacsony, belső tornyos kis várat. Többször gazdát cserélt, királyi tulajdonban is volt, restaurálása napjainkban is folyik. A vár és környéke különböző programok, várjátékok helyszínéül is szolgál.

A **Bakony** hegység napsütötte lejtői, a barlangok, a fában bővelkedő erdőségek, a gazdag vadállomány, a bővizű források, patakok ősidők óta letelepedésre alkalmassá tették a környéket.

A hegység belsejében megbúvó **Bakonybél** neve elsőként a Szent István-i alapítású *bencés monostor* oklevelében fordul elő. Gizella királyné közeli rokona, a későbbi apát, Günther javaslatára építettek ezen a helyen kolostort. Az apátság egyházi és tudományos kincsekben gazdag volt, később azonban a pannonhalmi apátsághoz csatolták. Ma a monostorban újra bencés szerzetesek élnek, akik gyertyaöntő, kerámia, műtárgymásoló és könyvkötő műhelyt működtetnek, gyógynövényt termesztenek. A zarándokudvarban megtekinthetők ezek a termékek. A kolostor épületéhez kapcsolódó barokk katolikus templomot többek között Dorfmeister festménye díszíti.

Bakonybélben lakott évekig Szent Gellért, Imre herceg nevelője, aki egy remetelakban írta elmélkedéseit. A legenda szerint ez a remetelak a Borostyán-kút közelében lehetett, ahová a központtól 15 perces sétaút vezet. Az ott található *kápolna és kálvária* ma zarándokhely, gyönyörű környezete, a kis tó testi-lelki felüdülést nyújt.

A jellegzetes bakonyi háztípust képviseli a Fő utcán álló *Tájház*, amelyben néprajzi gyűjtemény látható.

A *Bakonyi Erdők Házában* megismerhetjük a hegység növény- és állatvilágát, a természetben élő, dolgozó, annak javait használó erdész, vadász, faműves mesterségeket.

További információ:

Tourinform Balatonkenese,
Zirc, Bakonybél.

Bakonybél, Borostyán-kút

